

Nr 2

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om ändrad lydelse av § 11 regeringsformen.

I en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 83, av herrar *Braconier* och *Hamrin* hemställes, att riksdagen ville för sin del antaga sådan ändring av § 11 regeringsformen, att undantag från regeln om att i lagrummet angivna meddelanden skola ske genom ministern för utrikes ärendena må kunna göras i ärenden som avse Sveriges förhållande till övriga nordiska länder.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Vid Nordiska rådets session i Oslo år 1954 antogs en rekommendation (nr 20) riktad till regeringarna i de nordiska länderna, vari hemställdes, att myndigheter och tjänstemän i dessa länder i syfte att påskynda och förenkla ärendens handläggning måtte bemyndigas att med de inskränkningar som kunde befinnas nödvändiga stå i direkt förbindelse med varandra.

Rekommendationen hade föranletts av två vid sessionen framlagda förslag i frågan, det ena av medlemmar i rådet och det andra av rådets kommitté angående nordiska medborgares rättsliga ställning i annat nordiskt land. Ärendet behandlades av rådets juridiska utskott, som tillstyrkte förslaget och i sitt utlåtande underströk, att förslaget blott avsåg det rent tekniska vidarebefordrandet av skrivelser och icke frågan i vilken utsträckning myndigheterna i de nordiska länderna över huvud ägde rätt att hänvända sig till varandra. Det skulle därför enligt kommittén endast i undantagsfall visa sig nödvändigt att underrätta vederbörande utrikesdepartement om att en myndighet satt sig i direkt förbindelse med myndighet i ett nordiskt grannland. Nödvändigt vore därför icke heller att söka få frågan reglerad genom en konvention, utan det kunde överlämnas till varje lands regering att utfärda erforderliga föreskrifter.

Vid Nordiska rådets session i Stockholm år 1955 anmälde den danska regeringen sin anslutning till tanken att direkta förbindelser skulle upprättas och upprätthållas mellan myndigheterna i den mån icke särskilda skäl, såsom exempelvis hänsynen till landets förhållande till andra icke nordiska länder, lade hinder i vägen. Norska regeringen anmälde vid samma tillfälle, att den praxis som föreslagits i rådets rekommendation redan följts i stor utsträckning i Norge, varför regeringen icke funnit det erforderligt att ge myndigheterna i landet någon formlig fullmakt på ifrågavarande område.

Den isländska och den svenska regeringen lämnade vid Nordiska rådets session den 27 januari—3 februari innevarande år i Köpenhamn meddelanden till rådet i denna fråga. Den isländska regeringen framhöll i sitt medde-

lande, att en direkt skriftväxling redan ägde rum i åtskilliga frågor, där detta var praktiskt lämpligt, såsom exempelvis i skatteärenden, medan däremot en mängd ärenden vore av den beskaffenhet att det finge anses ändanmälsenligt att de expedierades genom utrikesministeriet. I detta hänseende intog Island också en viss särställning, i det att brevväxling endast undantagsvis kunde försiggå på isländska. Regeringen fann därför icke anledning att giva isländska tjänstemän och myndigheter särskilt bemyndigande till dylik direkt skriftväxling utöver vad som redan praktiserades.

I den svenska regeringens meddelande erinrades om innehållet i § 11 regeringsformen och framhölls, att detta stadgande ej tillämpats i all sin stränghet. På speciella områden funnes författningsbestämmelser, som medgåve direkt skriftväxling, och dessutom hade utan stöd av sådana bestämmelser direkt skriftväxling mellan myndigheter i de nordiska länderna blivit vanlig på många områden, såsom socialvård, arbetsförmedling, polisväsende, folkbokföring och skatteväsende. Denna direkta skriftväxling syntes ha framvuxit på grund av ett praktiskt behov, och rena lämplighetsskäl syntes i regel ha bestämt, om en myndighet vänt sig direkt till myndighet i annat nordiskt land eller påkallat biträde av utrikesförvaltningens organ. Den ordning som numera kommit till stånd på detta område vore, menade regeringen, ur svenska synpunkter ändamålsenlig. Något behov att i form av en instruktion fastställa formerna för direkt skriftväxling mellan nordiska myndigheter hade icke gjort sig gällande. Tills vidare syntes det därför såsom hittills böra ankomma på vederbörande myndighet att från fall till fall avgöra i vad mån skriftväxling med andra nordiska myndigheter lämpligen borde ske direkt.

Enligt § 11 regeringsformen skola i mål, »som angå rikets förhållande till främmande makter», alla meddelanden till främmande makt eller Konungens sändebud i utlandet, utan avseende å ärendets beskaffenhet, ske genom ministern för utrikes ärendena. I motionen föreslås sådan ändring i detta stadgande, att undantag från regeln att i lagrummet angivna meddelanden skola ske genom ministern för utrikes ärendena må kunna göras i frågor som avse Sveriges förhållande till övriga nordiska länder. För bedömande av detta förslag får utskottet erinra om följande. Under hänvisning till andra unionskommitténs år 1867 avgivna betänkande infördes, såsom framhålles i motionen, år 1885 i § 11 regeringsformen såsom sista punkt en bestämmelse om att alla meddelanden i »ministeriella mål» till främmande makt eller Konungens sändebud i utlandet, utan avseende å ärendets beskaffenhet, skulle ske genom ministern för utrikes ärendena. I paragrafen reglerades i övrigt frågorna om beredning och föredragning i konselj m. m. av ministeriella mål, vilka där definierades såsom mål, vilka angingo rikets förhållande till främmande makter. År 1909 försvunno samtliga dessa bestämmelser ur paragrafen utom sista punkten, som då fick sin nuvarande, ovan angivna lydelse. Härav torde framgå, att grundlagstiftarna åsyftat att ge sistnämnda stadgande en begränsad räckvidd. Enligt sin ordalydelse avser det också endast

mål, som angå »rikets» förhållande till »främmande makter»; i sådana frågor skola meddelanden till andra länder eller Sveriges sändebud i utlandet ske genom ministern för utrikes ärendena. Regeringsformen § 11 har ej heller lagt hinder i vägen för uppkomsten av den praxis, som skisserades i svenska regeringens ovannämnda meddelande. Någon omformulering av paragrafen med anledning av Nordiska rådets rekommendation eller förevarande motion finner utskottet icke påkallad. Utskottet, som erkänner det beaktansvärda i syftemålet med motionen, nämligen främjandet av det nordiska samarbetet, får under hänvisning till det anförda avstyrka bifall till densamma. Utskottet hemställer alltså,

att motionen II: 83 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 februari 1956

På konstitutionsutskottets vägnar:

J. W. PETTERSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elmgren, Englund, Damström*, Wahlund*, Georg Pettersson, Weiland, Ragnar Bergh*, Fritiof Karlsson*, Erik Olsson* och Sörlin; samt

från andra kammaren: herrar Hallén*, Pettersson i Norregård, von Friesen*, Norén i Nyadal*, Håstad, Spångberg, Gustafsson i Bogla, Hammar*, Hamrin och Dahl*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herr *Hamrin*.